

Reflexe procesu příprav profesního zákona

Petr Antoni

Dovolím si malé shrnutí svého pohledu na profesní vývoj sociální práce, resp. na proces profesionalizace v ČR, vymezený roky 2012 až 2017, kdy jsem měl možnost se ho aktivně účastnit.

V roce 2012 pracovala skupina odborníků na základě objednávky MPSV, která vedla diskuze o možné podobě profesního zákona. Zdaleka se nejednalo o první takový pokus, tato diskuze a určité konkrétní návrhy sahají hluboko do devadesátých let 20. století.

Pracovní skupina tehdy rozpracovala několik variant, ale přikláněla se zejména k té s „povinnou profesní komorou a členstvím“. Byť se jednalo o uzavřenou pracovní skupinu, došlo bohužel k úniku nedoformulovaných úvah, které byly okamžitě pasovány do pozice „záměrů MPSV“. Výsledkem byla defenzivní činnost členů pracovní skupiny, kteří na různé strany vysvětlovali „že tak to není“.

A protože všechno zlé je i k něčemu dobré, tak tato „vysvětlovací činnost“ zřetelně označila hlavní aktéry „profesního působení“ a jejich „kritiky“ na několik let dopředu. Současně to byl zárodek poměrně seriózní diskuze.

Dalším mezníkem byl v roce 2014 publikovaný materiál dnes známý pod názvem „Teze k zákonu I.“

Reakce v oboru sociální práce, ale také výrazně mimo ni byla vlastně totožná jako ta v roce 2012. V obou případech se totiž reakce a diskuze stále stáčely k fámám, které z textu vzešly a zejména k obavám — někdy jednotlivců, někdy určitých okruhů sociálních pracovníků. Nerad bych tyto fámy a obavy znovu připomínal a tak je oživoval, zejména také proto, že jsou k dnešnímu dni v určitém ohledu přežití, možná objasněné, možná pochopené a přijatelné.

Písemný materiál z roku 2014 přinesl další přelomový moment v profesním působení sociálních pracovníků. Ukázalo se v plné síle, kdo všechno sociální práci „rozumí“, zabývá se jí a chce se k ní vyjadřovat, někdy spíše v poloze: mluvit za ní a reprezentovat jí. Šlo o některé velké zaměstnavatele v oboru zejména sociálních služeb, dále o některé neziskové subjekty.

Docházelo k diskuzím typu: kdo je vlastně sociální pracovník a kdo je tedy onen pracovník v sociálních službách. Obavy zaměstnavatelů kopírovaly linii — ztráta vlastního vlivu a zvýšené finanční náklady.

Své — mnohdy naprosto logické a zdůvodněné — obavy a výtky ve větší míře začali formulovat i samotní sociální pracovníci. Velice těžké bylo uvědomit si skutečnost, že kariéerní růst není totožný (nemusí být) s profesním růstem.

S tím vším se setkávala, diskutovala, zapracovávala do podkladů a přednášela na odborných fórech další odborná skupina svolávaná MPSV, která připravovala i některé podklady pro připravovaný věcný záměr zákona.

V roce 2014 MPSV současně zahájilo činnosti v projektu Profesionalizace sociální práce, který záhy získal zjednodušené pojmenování „Profici I.“. První setkávání v tomto projektu byla velice bouřlivá, protože účastníci očekávali jasně instrukce

o obsahu profesního zákona, zatímco organizátoři projektu a jednotlivých akcí se ptali — a ptali se sociálních pracovníků na to, co si myslí o vlastní profesi, zda svou práci, svou agendu vnímají jako součást této profese, ptali se na etické aspekty apod.

A toto „ptaní“ zpočátku ukazovalo na další typický rys sociálních pracovníků — nebyli zvyklí takto o svém profesním působení komplexně uvažovat, nebyli zvyklí, aby se je „nadřizovaný orgán“ na něco dotazoval. Navíc se ukázalo, že přes odlišné agendy, zřizovatele, formy vykonávané sociální práce existuje něco společného — jakási esence sociální práce. Stavební kámen profese.

Diskuze se do jisté míry uklidnily a došlo k posunu k prvním pokusům o formulování profese a jejích potřeb v České republice ve 21. století.

Na projekt „Profíci I.“ s určitým odstupem navázal stejnojmenný projekt „II.“ A není snad jen zbožným přáním autora textu — vyslovit zjištění, že ... že se v profesi něco událo, děje. Jak to nedávno definovala kolegyně: nadšení, zájem o budoucnost profese a rodící se hrdost. Ano, hrdost na to, že jsem sociální pracovník a moje profese je sociální práce.

Přesto je potřeba si naplno říct, že proces profesionalizace zůstává procesem a jeho cíl je stále daleko, pokud tedy za cíl považujeme samostatnou právní úpravu profese. Emoce a diskuzi stále zaručeně rozproudí slovní spojení „povinná komora“.

Uzavřel se rok 2017.

V roce 2018 nás čeká výročí 100 let sociální práce v ČR. Uvidíme, zda přinese i posun v našem profesním snažení. Osobně bych si to moc přál.